

Ekoist: Journal of Econometrics and Statistics

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Ekonometrik Okuryazarlık ve Ekonometri Eğitimi

Econometric Literacy and Econometrics Education

Selahattin Güriş*

Öz

Okuryazarlık dendiğinde ilk olarak okuma ve yazma anlaşılmalıdır. Okuryazarlık bir dil ile yazılan metinleri okuyabilme ve okunan metinleri anlama yeteneğidir. Okuryazarlık okuma-yazma anlamı dışında bilimsel okuryazarlık anlamında da kullanılmaktadır. Bilimsel okuryazarlık bir yaklaşımdır ve bu yaklaşım çeşitli konularda edilen bilgi ve becerilerin sosyal ve ekonomik yaşama katkıda bulunacak şekilde öğrenilmesi ve kullanılmasını ifade etmektedir. Bilimsel okuryazarlık yaklaşımı ile günlük hayatımızı, işimizi karar almamızı kolaylaştırıcı bilgiler edinilmesi amaçlanmaktadır.

Tüm bilim ve bilim dallarının okuryazarlığı olabileceği gibi ekonometri bilim dalının da okur yazarlığı olabilir. Ekonometrik okuryazarlık ekonometrinin önemini ve katkılarını artırırken, ekonometriden yararlanmayı da zorunlu hale getirmektedir. Bu sayede hatalı uygulamaların yapılması engellenirken daha doğru kararlar alınmasına da katkı verilmiş olacaktır. Ekonometrik okuryazarlık kavramı literatüre kazandırılırken, bu konu ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Ekonometri iktisadi olayların ekonometrik yöntemler ile analiz edilmesini sağlar. Ekonometri dersleri farklı bölümlerde ve farklı düzeylerde verilmektedir. İktisat maliye işletme gibi bölümlerde ve diğer fakültelerin farklı bölümlerinde temel ekonometri dersleri verilmektedir. Bu öğrencilere farklı bir yaklaşımla bütün temel ekonometrik yöntemler temel formüller ile verilerek, ispatlardan ve aşırı teorik açıklamalar yapmadan ekonometri öğretebiliriz. Bu eğitimi alan öğrenciler ekonometrik araştırmalar içeren raporları gördüklerinde, bunları inceleyerek değerlendirebilirler.

Anahtar Kelimeler

Ekonometrik okuryazarlık, Ekonometri eğitimi, Ekonometrik yöntemler

Abstract

When it comes to literacy, reading and writing are the first things that come to mind. Literacy is the ability to read and understand a written language. The term is also used in scientific literacy, where it refers to the learning and use of knowledge and skills in various disciplines to contribute to social and economic life. By utilizing a scientific literacy approach, the aim is to obtain information that facilitates daily life and decision-making in business.

Literacy can be achieved in all scientific disciplines, including econometrics. While econometric literacy increases the importance and contribution of econometrics, it also must benefit from econometrics. Thus, while preventing erroneous practices, econometrics will also contribute to making correct decisions. Therefore, while introducing the concept of econometric literacy regarding the existing literature, studies on this subject should be conducted.

Econometrics enables the analysis of economic events through econometric methods, making significant, indispensable contributions. Basic econometrics courses are taught in economics, finance, business administration, and different

* **Sorumlu Yazar:** Selahattin Güriş (Prof. Dr.), Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye. E-posta: sguris@marmara.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1017-1431

Atıf: Güriş, S. (2021). Ekonometrik Okuryazarlık ve Ekonometri Eğitimi. *EKOIST Journal of Econometrics and Statistics*, 34, 1-11.
<https://doi.org/10.26650/ekoist.2021.34.942384>

departments of other faculties. We can teach econometrics to these students with a different approach, providing all basic econometric methods and formulas without offering proofs or excessive theoretical explanations. When students receiving this education see reports containing econometric research, they can examine and evaluate the reports and apply their knowledge.

Keywords

Econometric literacy, Econometrics education, Econometric methods

Extended Summary

Econometrics enables the analysis of economic events through econometric methods, making significant, indispensable contributions. Economic events can be explained through econometric analyses or research, and projections can be made for the future. Additionally, contributions can be made to states and the private sector at macro and micro levels, guiding and improving decision-making.

To learn econometrics, one needs to understand mathematics, economics, and statistics; these core subjects need to be learned, followed by econometric methods. In addition, one should also understand computers and, if coding cannot be done, have basic proficiency with package programs. With all these prerequisites, econometrics courses in various social science disciplines, such as economics, finance, business, and engineering, provide insufficient study hours necessary for understanding advanced econometric analysis. For this reason, it may be considered to provide a different approach to econometrics and provide more useful information to those not directly related to econometrics; econometric literacy is one such approach.

For a person to be considered econometric literate, they must have relative knowledge and skills. Econometric literate persons should be able to understand applied econometric reports in line with their knowledge, examine the interpretations, think about the accuracy and the appropriateness of the methods used, comprehend the deficiencies and errors, think about and question the variables not included in the research and the content of econometric research, and at least be aware of certain computer package programs.

An econometric literate person should understand basic econometric issues, methods, and models and have knowledge of econometrics curriculum subjects; the person who knows all subjects well will be the econometricist. Topics can be explained with simple, clear, and verbal examples as much as possible, and common practice errors can be stated. For econometric literacy, issues can be addressed with very few formulas without solving examples, which can be given based on predicted results. Important computer package program outputs can be introduced through solved examples.

Econometrics courses are taught by different departments and at different levels. Economics, mathematics, and computer courses are taught in the econometrics departments before any actual econometrics courses are taught. Statistics courses are introduced in the second semester, after introducing mathematics, which completes the first of the four-year education. Various other econometrics courses are taught in the following six semesters. Since the topics taught in different courses are interconnected, all courses cannot be taught simultaneously, and the curricula are quite intense. One way to offer some flexibility in the curriculum is to start teaching statistics and mathematics together in the first semester, which can be done in the statistics departments of science faculties. In this case, econometrics can be taught in the second semester. As students complete studying theoretical econometrics, they can be asked to do practical work in the second semester of the last academic year. To offer students the opportunity to review their knowledge, they can be taught econometric literacy in the final semester.

Basic econometrics courses are taught in economics, finance, business administration, and different departments of other faculties. These courses are usually taught for two or three semesters. Therefore, we cannot say that the econometric literacy level of the graduates from these departments will be high. However, we can teach econometrics to these students with a different approach, providing all basic econometric methods and formulas without offering proofs or excessive theoretical explanations. When students receiving this education see reports containing econometric research, they can examine and evaluate the reports and apply their knowledge. These basics can be taught more easily within a shorter period, and persons related to economic issues must be econometric literate. Thus, incomplete and erroneous practices can be identified, corrected, and prevented.

Ekonometrik Okuryazarlık ve Ekonometri Eğitimi

Bilimsel Okuryazarlık Yaklaşımı

Okuryazarlık bir dil ile yazılan metinleri okuyabilme ve okunan metinleri anlama yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO kapsamı okuryazarlığı yazılı kaynakları, kayıtları kullanarak tanımlama, anlama, yorumlama, birleştirme, iletişim kurma ve hesap yapma yeteneği olarak genişletmiştir. Okuryazarlığın bu tanımını bilimsel okuryazarlık olarak adlandırıyoruz. Okuryazarlığın bilimsel okuryazarlık anlamı, çeşitli bilimler ve bilim dalları ile ilgili, günlük yaşantımızı ve iş yaşamımızı kolaylaştırıcı becerileri, bu becerileri edinmeyi, bunun için gerekli faaliyetleri kapsayacak kadar geniştir. Bu kapsamda elde edilen bu beceriler ile hayat kolaylaştırılmış olacağı gibi, karşılaşılan problemlerin çözümü bunlarla ilgili karar vermek de kolaylaşmış olabilir. Bu faaliyetlere ulusal ve uluslararası kültürün, araştırmaların, görüşlerin de katkısı olacaktır.

Okuryazarlık temel becerileri edinmek gibi basit bir işlem değildir, beceriler elde edilebilir, ancak elde edilenler sosyal ve ekonomik yaşama katkıda bulunacak şekilde kullanılmadıkça, günlük yaşantımıza, iş hayatımıza kolaylaştırıcı etkisi olmadıkça bir anlamı olmayacaktır. Okuryazarlık kuramları yalnızca bireylerde yapılan değişikliklere dayanarak geliştirilemez, söz konusu okuma yazma etkinlikleri, uygulamaları, kuramlar geliştirilmesi teşvik edilmelidir.

UNESCO 2006 Eğitim için Tüm Küresel İzleme raporunda okuryazarlığı beceri olarak ele almıştır(UNESCO 2006 Education for All Global Monitoring Report, p.147). Buna göre okuryazarlığın kapsadığı beceriler; okuma, yazma ve sözlü beceriler, sayısal yetenek becerileri, bilgi ve bilgiye erişimi sağlayan beceriler, uygulandığı ve bulunduğu yerde okuryazarlık, öğrenme süreci olarak okuryazarlık, metin olarak okuryazarlık olarak ele alınmaktadır. Görüldüğü gibi okuryazarlık yaşantı boyunca kullanılabilir, alınacak kararları kolaylaştırabilecek, yaşantılarımıza yön verebilecek becerileri kapsamaktadır. Okuryazarlığın bir başka yönü toplum ile iletişimdir. Okuryazarlık bireylere, toplumla iletişim kurabilme bilgisini ve gücünü geliştirme olanakları da sağlar.

İktisadi, Finansal ve Ekonometrik Okuryazarlık

Gerek günlük yaşantımızı yakından ilgilendirmesi, gerekse ekonometriye daha yakın olması nedeniyle iktisadi ve finansal okuryazarlık bizim için önemlidir. İktisadi okuryazarlık finansal okuryazarlığı kapsar, fakat finans alanı daha çok ilgi çektiğinden finansal okuryazarlık daha popülerdir. İktisadi ve finansal okuryazarlık şöyle tanımlanabilir.

İktisadi okuryazarlık, iktisadi olayları, iktisadi değişimleri ve gelişmeleri anlayabilme, yorumlayabilme, değerlendirebilme ve bunların sonucunda kararlar

alabilme bilgi ve becerisidir şeklinde tanımlanabilir. İktisadi okuryazarlık, sınırlı kaynakların kullanımı ile ilgili rasyonel kararlar vermek için temel ekonomik fikirleri bilmek ve uygulamaktır.

Finansal okuryazarlık, finansal kavramları, finansal olayları ve finansal riskleri bilme, anlama ve değerlendirebilme bilgisine sahip olma, bu bilgiyi kullanarak finansal kararlar alabilme bilgi ve becerisidir şeklinde tanımlanabilir. Finansal okuryazarlık en basit anlamı ile paranın yönetimidir. Paranın yönetiminde riskler olabilir, böyle durumlarda finansal okuryazarlık paranın yönetiminde bilinçli ve doğru karar verme, risklere karşı etkili önlemler alma davranışları olarak tanımlanabilir. Finansal okuryazarlık kişilerin günlük yaşamlarının, faiz oranları, enflasyon gibi olayların etkisinin ve borsa, yatırım fonları gibi daha genel olayların değerlendirilmesidir. (Worthington, 2006:59-79, Basu, 2005:2., Lusardi, 2008:4-7).

Literatürde pek çok bilim veya bilim dalı ile ilgili okuryazarlıktan söz edilirken, ekonometrik okuryazarlık kavramı sadece bir makalede yer almaktadır (Güriş, 2019:1-10). Dijital okuryazarlıktan bilgi okuryazarlığına, finansal okuryazarlıktan sağlık okuryazarlığına kadar pek çok okuryazarlık kavramı yanında ekonometriye en yakın okuryazarlık iktisadi veya ekonomik okuryazarlıktır. Ekonometri dışında kalan bu bilim veya bilim dallarına bakıldığında günlük hayatın daha çok içinde oldukları, günlük yaşamda daha geniş kitleleri ilgilendirdikleri, ayrıca öğrenilmesinin de ekonometriye göre daha kolay olduğu görülmektedir. Literatürde yer almayan ekonometrik okuryazarlıktan farklı olan bu okuryazarlıkların ölçülmesi, geniş kitlelere yayılmasına, hatta çocuklara temel eğitimlerle birlikte eğitim verilebilmesi çalışmaları yapılmaktadır.

Ekonometrik okuryazarlık, ekonometriden yararlanma ve ekonometri öğretilmesi ile ilgilidir. Ekonometrinin konusu iktisadi olaylardır ve onları elde ettiği veriler ile analiz eder. Bu analizler sonucunda iktisadi olaylar, iktisadi olayları etkileyen değişkenler, bu değişkenler arasındaki ilişki açıklanabilir; gelecek dönemler için tahminler yaparak katkılar sağlayabilir. Günümüzde çok hızlı bilgi akışı sağlanmaktadır, gelişen bilgisayarlar ve paket programlar ile ekonometrik araştırmalar daha kolay ve daha kısa sürede yapılabilir. Bu uygulama kolaylıkları yanında ekonometri teorisi de çok hızlı gelişmektedir. Bu gelişmeler iktisadi ve finansal okuryazarlık kavramlarını ve bunlarla ilgili çalışmaları da yaygınlaştırmıştır. Finansal okuryazarlığın ölçülmesi, çocuklara, gençlere ve büyüklere finansal okuryazarlık eğitimi verilmesi ile ilgili araştırmalar yapılmaktadır. Aynı şekilde ekonometrik okuryazarlık ile ilgili araştırmalar yapılmalı ve bu kavramı literatüre katılmalı, bununla ilgili çalışmalar yaygınlaşmalıdır.

“Ekonometrik okuryazarlık, iktisadi (iktisadi ve finansal) olayları analiz etmek için bazı araştırmaları yapabilme, yapılmış ekonometrik araştırmaları ve bunlarla ilgili olarak yazılan raporları anlayabilme, yorumlayabilme, değerlendirebilme bilgi ve becerisidir” şeklinde tanımlanabilir (Güriş, 1992:3).

Ekonometri, lisans eğitimi sırasında ekonometri bölümlerinde dört yıl verilir, bu eğitimin son üç yılında ekonometri dersleri yer almaktadır. Ancak İktisat ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat, maliye gibi bazı bölümleri ile diğer bazı fakültelerin bazı bölümlerinde ekonometri dersi 2, 3 veya 4 dönemlik dersler olarak verilmektedir. Bu nedenle herkese kısa sürede ekonometri öğretmek, temel bilgileri yeterli olanlara bile oldukça zordur. Her şeye rağmen ekonometriden yaralanmaktan, ekonometrinin katkılarından vazgeçemeyiz. Daha geniş kitlelere ekonometrik bilgiler vermek için ekonometrik okuryazarlık ile ilgili çalışmalar yapmalıyız.

İktisadi olayları analiz ederken ekonometri istatistiksel yöntemleri kullandığından istatistiksel okuryazarlıktan da söz edilebilir mi? Ekonometrinin konusu iktisadi olaylardır ve bununla sınırlıdır. Oysa istatistik pek çok bilim dalında yapılan araştırmalarda kullanılır ve kendine özgü bir konusu yoktur. İstatistiksel olarak analiz edilen iktisadi olaylar ekonometrinin inceleme alanında yer almaktadır. Sonuç olarak pek çok bilim dalının konusu ile ilgili olan istatistik için “İstatistiksel Okuryazarlık” söz konusu olacaktır. Ekonometrinin zor olarak nitelendirilme sebebi de iktisat bilgisi olmayıp, gerekli olan matematik bilgisinin eksikliğidir. İstatistiksel okuryazarlık nicel okuryazarlık olarak ta değerlendirilebilir. Bu kavramlar birbirleri ile karışabilmektedir (Ben-Zvi ve Garfield, 2004).

Ekonometrik Okuryazarın Bilgi ve Becerileri

Nasıl ekonometrik okuryazar olunur, ne kadar ekonometri bilene ekonometrik okuryazar denir? İlk söylenebilecek yeterince iktisat ve matematik bilen, ekonometri eğitimi almış kişilerdir diyebiliriz. Burada önemli olan öğrenmesinin yanında ekonometrik yöntemler ile ne yaptığı, nasıl ve ne amaçla kullandığıdır. Burada ekonometrinin nerede, yani üniversitelerde veya özel kurslarda öğrenilmiş olması önemli değildir.

Ekonometrik okuryazarın, iktisadın temel kavramları ile ilgili bilgisi olmalı, matematiğin temel kavramlarını bilmesi gereklidir ve bunlar bilinme derecesi ne kadar artarsa okuryazarlık seviyesi de o kadar artacaktır. Bunun yanında ekonometrik okuryazarın çok iyi ekonometri bilmesi gerekmez, ekonometrik yöntemlerin temelini bilmesi, ekonometrik yöntemler ve modellerin özelliklerini, onlarla neler yapılabileceğini, iş hayatında veya günlük hayatta nasıl kullanacağını bilmelidir. Temel kuralları bilirken ekonometrik yöntemlerin temel yapısını, nasıl işlediğini, yorumlanmasını, testlerinin yapılışını ve yorumunu bilirken; yöntemlerin neden açıklandığı gibi olduğunu, ispatlarını, nasıl tahmin edildiklerini, kullanılan bilgisayar programlarını bilmesi gerekmez.

Sonuç olarak ekonometrik okuryazar en azından ne bilmelidir. Özellikle yapılmış çalışmaların, yapılmış araştırmaların ne amaçla, hangi tür veri ile uygulanabileceğini bilmeli, bunların testlerini bilmeli, eksik veya fazla yönlerini değerlendirebilir olmalıdır.

Temel biliniyorsa ekonometrik yöntemler ve onların alt başlıklarına, ayrıntılarına inilmesi gerekecektir. Ayrıca yapabiliyor ise basit modeller de tahmin edebilir.

Ekonometrik, iktisadi ve finansal okuryazarlıklar her zaman kesin olarak ayrılamazlar, birbirleri ile ilişkilidirler. Örneğin, enflasyona göre evinin kirasını attıracak biri, enflasyonu yayınlanmış kaynaklardan belirleyerek kirasını artırır, enflasyon iktisadi bir kavramken, enflasyonun hesaplanması ekonometrik veya istatistiksel işlemler gerektirir.

Ekonometrik okuryazarlık diğer okuryazarlıklar gibi göreceli bir kavramdır. Tüm okuryazarlıklar için kişilerin eğitimi, bilgi ve tecrübelerine bağlı olarak okuryazarlık seviyesi veya derecesi kişilere göre farklılıklar gösterecektir. Ekonometrik okuryazarlık diğer okuryazarlıklara göre biraz fazla eğitim ve bilgi gerektirebilir. Ekonometrik okuryazarlık seviyesini belirlemek için sınavlar düzenlenebilir, bu sınavlar yabancı dil sınavları gibi merkezi de yapılabilir. Ekonometrik okuryazarlık eğitimleri üniversiteler veya özel eğitim kurumlarınca düzenlenebilir. Özel kurslar veya eğitimler sonucunda sınavlar yapıp başarı sertifikası verilebilir.

Bir kişiye ekonometrik okuryazar diyebilmemiz için göreceli de olsa bazı bilgi ve becerileri olmalıdır. Ekonometrik okuryazar kısmen de olsa bilgisi doğrultusunda hazırlanmış ekonometrik uygulamalı raporları anlayabilmeli, yorumlarını irdeleyebilmeli, bunların doğruluğunu, kullanılan yöntemlerin uygunluğu konusunda fikir yürütebilmeli, eksikleri ve hataları kavrayabilmeli, araştırmada yer verilmeyen değişkenler ve ekonometrik araştırmaların içeriği ile ilgili fikir yürütebilmeli, bunları sorgulayabilmeli, belli başlı bilgisayar paket programlarından en azından haberdar olmalıdır.

Ekonometrik okuryazar temel ekonometrik konuları, yani yöntemleri ve modelleri anlayabilmeli, temel bilgi düzey hedefi ekonometri bölümleri müfredatı olmalıdır. Tüm konuların dört dörtlük bilinmesi gereklidir diyemeyiz, tüm konuları iyi bilen kişi ekonometrist olacaktır. İlgilenenler geçmiş bilgileri ve konulara yakınlıkları ölçüsünde öğrenebildikleri kadar öğreneceklerdir.

Ekonometrik okuryazarlık için konular çok az formül ile örnek çözmeden ele alınabilir, örnekler tahmin edilmiş sonuçlar ile verilebilir, anlatım mümkün olduğunca basit, açık ve sözel örnekler ile verilebilir. Ayrıca sıkça rastlanan uygulama hataları açıklanmalıdır. Örnek olarak temel bilgisayar paket program çıktıları tanıtılabilir, çözülmüş örnekler incelenebilir.

Ekonometrik Okuryazarlığın Sağlayacağı Katkıları

Ekonometrik okuryazarlık eğitimi almış bir bireyin kendisine ve çevresine çeşitli katkıları olacaktır. Teknolojiyi etkin kullanmış olacaktır, daha çok bilgiye ulaşarak daha iyi kararlar alacaktır, ekonometrik okuryazarlık derecesi arttıkça kişi daha

analitik düşünene, daha hızlı ve iyi kararlar veren biri olacaktır, bu sayede kendine olan güveni de artacaktır. Hem kendine, hem de çalıştığı firma, kurum ve sektöre, hatta ülkesine daha faydalı olabilecektir. İlgisi arttıkça iktisadi, finansal ve ekonometrik okuryazar haline gelecektir. Böylece kendine ve mesleğine güveni olan daha bilgili kişiler yetiştirilmiş oluruz. Ekonometrik analiz yapma konusunda yetersiz olsa da, bazı araştırmaları yapabilir. Bilgisini ve yeterliliğini artırma konusunda bilinçli olacaktır. Kendini zamanla geliştirme fırsatı bulabilecektir. Ekonometri ve ekonometrik araştırmalara farkındalık yaratabilir. Hatalı rapor ve araştırmaları belirleme olasılığı vardır.

Bir anlamda ekonometriyi genel kültür gibi yeterince iktisat eğitimi almış, güncel iktisadi bilgiler ile ilgili kişilere anlatabiliriz, herkesin bilgi ve ilgisi ölçüsünde ekonometriye yakınlaşmasını sağlayabiliriz. Ekonometrik okuryazarlık eğitimi almış, ekonometrist olmayan kişiler, ekonometrinin ne işe yaradığı, neler yapılabileceği konusunda fikirleri olsa bile, tüm ekonometrik konuları gözden geçireceklerinden, ekonometriyi daha iyi kavrayacaklar ve gerçek boyutlarını göreceklerdir.

Ekonometri öğrenirken formüller, formül çıkartmalar, bilgisayar komutları, sayısal işlemler arasında boğulup gerçekten ekonometrinin, kullanılan yöntemlerin ne işe yaradığı ve kullanım nedenleri gözden kaçabilir. Dolayısıyla, öğretme veya öğrenme süreci çok zaman alıyor, bu kopukluğa, unutmaya neden oluyor. Sonunda sadece en iyi modeli bulma, en iyi modeli tahmin etme çabasına dönülüyor, yorum, sonuç, araştırmannın yapılma nedeni gözden kaçıyor. Oysa ekonometristler dışında konu ile ilgili olanların ilgi odağı yorumdur, sayısal sonuçlar, model, yapılan testler, bunların güncelliği ekonometristlerin ilgi alanına girmektedir. Araştırmadan piyasaların, şirket yöneticilerinin, iktisatçıların, işletmecilerin vs. beklentileri bizim yorum dediğimiz sonuçtur ve o sonucun ona nasıl bir katkıda bulunacağı, alacağı kararlarda yol gösterici olup olamayacağıdır. Ekonometrik okuryazarlık eğitimi ile konular, yöntemler ve yorumları kısa sürede gözden geçirileceğinden söz konusu kopukluk olmayacaktır. Ayrıca bu sayede yapılan araştırmannın sayısal tarafı kadar tamamına önem vereceklerdir.

Ne kadar yararlı olduğu konusunda karar vermede zorlanacağımız, ekonometri lisans veya yüksek lisans bölümleri için “Ekonometrik Okuryazarlık” dersleri konularak bildikleri ekonometriyi daha iyi anlamaları, daha çok ekonometri bilmeleri, daha geniş bir ekonometrik inceleme alanına sahip olmaları sağlanabilir. Ekonometri adı ve kavramı daha yaygın olarak kabul görebilir.

Ekonometri Eğitimi ve Ekonometrik Okuryazarlık

Söz ettiğimiz gibi ekonometri dersleri farklı bölümlerde ve farklı düzeylerde verilmektedir. Ekonometri öğretmek için ekonometri bölümlerinde önce iktisat, matematik ve bilgisayar kullanımı dersleri verilir, istatistik dersleri matematiğe giriş

dersi ardından ikinci yarıyıl başlar, dört yıllık eğitimin ilk yılı bunlara tamamlanır. Sonraki üç yıl her yarıyıl ekonometri dersleri verilerek, son yarıyıl dahil, eğitim tamamlanır. Derslerin konuları birbirleri ile bağlantılı olduğundan birbirini takip ederek verilmesi gereken dersler bir arada yoğun bir şekilde verilemez, zorlanıp verilirse öğrenilemez. Program oldukça yoğundur ve öğrenciler tam anlamı ile uygulama yapmadan mezun olurlar. Bu programları rahatlatmanın bir yolu fen fakülteleri istatistik bölümleri gibi istatistik derslerini matematik dersleri ile ilk yarıyıl başlar ve ilk yılın ikinci yarıyılı ekonometri dersi verilmeye başlanır. Böylece son yılın ikinci yarıyılı teorik ekonometri bilgileri tamamlanmış öğrencilere uygulama yaptırılır. Son yarıyıl ekonometrik okuryazarlık dersi konup öğrencilerin tüm bilgilerini gözden geçirmeleri sağlanabilir.

Ekonometri dersleri ilk yıl ikinci yarıyıl başlatılmasa bile dördüncü yılın ikinci yarıyılı ekonometrik okuryazarlık dersi konup öğrencilerin bilgilerini gözden geçirmeleri sağlanabilir. Her iki durumda da mezunlar ekonometrik okuryazar olmalıdır. Böyle yoğun bir ders programı ekonometri bölümlerinden başka bölümlerde verilemez, ekonometri için çok fazla ders saati ayrılamaz. İktisat maliye işletme gibi bölümlerde ve diğer fakültelerin farklı bölümlerinde veriler ekonometri derslerinin içerikleri bir birine benzemektedir ve genellikle iki veya üç dönem ekonometri dersi verilmektedir, bunlar dört yarıyılı geçmemektedir. Özellikle bu bölümlerde verilen dersler, basit regresyon ile başlayıp sürenin yettiği kadar, öğrencilere de bağlı olarak farklı içerikler ile verilmektedir. Bu nedenle bu bölümlerin mezunlarının ekonometrik okuryazarlık seviyesinin yüksek olacağını söyleyemeyiz. Bu verilen bilgilerin gerçek hayatta, uygulamada ne kadar kullanılabileceği de tartışılabilir. Bu öğrencilere ekonometri ve ekonometrik model kavramı açıklandıktan sonra farklı bir yaklaşımla bütün ekonometrik yöntemleri temel formüller ile ispatlardan ve aşırı teorik açıklamalardan uzak durarak açıklayabiliriz. Verdiğimiz derslerin öğrencilere ne kadar kalıcı ve faydalı bilgiler verdiğini de dikkate alarak “Ekonometrik Okuryazarlık” çerçevesinde farklı bir eğitim yaklaşımı geliştirmeliyiz. Bu eğitimi alan öğrenciler ekonometrik araştırmalar içeren raporlar ile karşı karşıya kaldıklarında, bunları inceleyerek değerlendirebilirler, yapılmış pek çok ekonometrik çalışmayı, araştırmayı inceleyerek alınacak kararlarda bunlardan yararlanabilirler. Yapılacak bu işlemler ekonometrik araştırmayı yapmaktan daha kolay olacak ve bu bilgileri edinmek daha kolay olacaktır.

Ekonometri okuryazarlığı, finansal veya iktisadi okuryazarlık gibi gereklidir. Bu okuryazarlık iş hayatı ile ilgili, iş yaşamı ile ilgili biraz daha üst düzey bilgi sahibi insanlar için geçerli olacaktır. İlk olarak ekonometrik okuryazarlık eğitimine iktisat ve işletme bölümlerin öğrencilerinden ve mezunlarından başlanmalıdır. Bunlar iş hayatına atıldıkları zaman en azından ekonometrik çalışmaları analiz edebilen, ne yapıldığını anlayabilen, değerlendirebilen kişiler, çalışanlar olacaklardır. Bu eğitimin daha doğru kararlar alınmasına neden olacağından hem ekonomiye, hem iş hayatına

hem de yetiştirdiğimiz kişilere katkısı olacaktır. Bu yaklaşım daha doğru bir eğitim vermemizi sağlayacaktır.

Lisans veya yüksek lisans düzeyinde ekonometri bölümlerinde daha çok ekonometri dersi, daha yoğun ekonometrik bilgi verildiğinden durum biraz daha farklıdır. Öğrenimleri ekonometri için gerekli temel dersleri alarak başlarlar. Uygulamalı dersler alırlar. Verdiğimiz uygulamalı ekonometri derslerini ikiye ayırabiliriz. Bunlar başlangıçta bilgisayar uygulamaları dersleridir ve bilgisayar paket programlarını öğretmeye yöneliktir. Bu derslerde paket program öğretilir, öğrenciye uygulama yaptırılır. Yapılan uygulamalarda sadece yöntemin işleyişi ile bilgisayar programının işleyişi, çıktıların nasıl yorumlanacağına öğretilmesi önemlidir, yapılan uygulamalar basit olabilmektedir. İkinci grupta ise gerçek uygulamalı ekonometri dersleri vardır. Bu derslerde yapılan uygulamaların iktisadi tarafı da önemlidir. Yapılmış gerçek çalışmalar incelenir ve öğrencilere de böyle çalışmalar yaptırılmaya çalışılır. Bu derslerde yapılmış çalışmalar incelenirken siz olsanız ne yapardınız, bu çalışmanın neleri eksik, nasıl farklı bir yaklaşım olabilirdi gibi sorulara cevap verilmeleri istenir. Ayrıca öğrencilere benzer çalışmalar da yaptırılır. Ekonometri bölümlerinde eğitim alanlar ekonometrik okuyazardırlar. Yüksek lisans ve doktora programlarına da ekonometrik okuyazarlık dersi konabilir.

Sonuç

Bir anlamda ekonometriyi genel kültür gibi yeterince iktisat eğitimi almış, güncel iktisadi bilgiler ile ilgili kişilere anlatabiliriz, herkesin bilgi ve ilgisi ölçüsünde ekonometriye yaklaşmasını sağlayabiliriz. Ekonometrik okuyazarlık eğitimi almış, ekonometrist olmayan kişiler, ekonometrinin ne olduğun, neler yapılabileceği konusunda fikirleri olsa bile, tüm ekonometrik konuları gözden geçireceklerinden, ekonometriyi daha iyi kavrayacaklar ve gerçek boyutlarını göreceklerdir.

Ekonometri öğrenirken formüller, formül çıkartmalar, bilgisayar komutları, sayısal işlemler arasında boğulup gerçekten ekonometri, kullanılan yöntemler ne işe yarıyor, kullanım nedeninin ne olduğu gözden kaçabiliyor. Öğretme veya öğrenme süreci çok zaman alıyor, bu kopukluğa, unutmaya neden olabiliyor. Sonunda sadece en iyi modeli bulma, en iyi modeli tahmin etme çabasına dönülüyor, yorum, sonuç, araştırmacının yapılma nedeni gözden kaçıyor. Oysa ekonometristler dışında konu ile ilgili olanların ilgi odağı yorumdur, sayısal sonuçlar, model, yapılan testler, bunların güncelliği ekonometristlerin ilgi alanına girmektedir. Araştırmadan piyasaların, şirket yöneticilerinin, iktisatçıların, işletmecilerin vs. beklentileri bizim yorum dediğimiz sonuçtur ve o sonucun ona nasıl bir katkıda bulunacağı, alacağı kararlarda yol gösterici olup olamayacağıdır. Ekonometrik okuyazarlık eğitimi ile konular, yöntemler ve yorumları kısa sürede gözden geçirileceğinden söz konusu kopukluk olmayacaktır. Ayrıca bu sayede yapılan araştırmanın sayısal tarafı kadar tamamına önem vereceklerdir.

Gerek dört yıl eğitim veren ekonometri bölümlerinde, gerekse genellikle birkaç yarıyıl ekonometri dersi verilen bölümlerde ekonometri dersleri ekonometrik okuryazarlık dersleri şeklinde verilebilir. Ekonometri lisans veya yüksek lisans bölümleri için “Ekonometrik Okuryazarlık” dersleri konularak bildikleri ekonometriyi daha iyi anlamaları, daha çok ekonometri bilmeleri, daha geniş bir ekonometrik inceleme alanına sahip olmaları sağlanabilir.

Ekonometrik konular ile ilişkisi olan kişiler mutlaka ekonometrik okuryazar olmalıdır, bu sayede eksik ve hatalı uygulamalar belirlenebilir, düzeltilir ve hatalı uygulamaların yapılması engellenmiş olur. Ekonometrik okuryazarlık ile ilgili yapılabilecekleri şöyle sıralayabiliriz.

- Ekonometrik okuryazarlığın ölçülmesi için bir test geliştirilmelidir.
- Deneme dersleri yapılıp, faydalı olup olmadığı incelenerek derslerin verilmesi şekli revize edilmelidir.
- Bu çalışmalar öncelikle iktisat ve işletme fakülteleri öğrencileri için yapılmalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

References/Kaynakça

- Basu, S. (2005). Financial Literacy and the Life Cycle, *White House Conference on Aging*, Washington, USA.
- Ben-Zvi D., JOAN G. (2004). The Challenge of Developing Statistical Literacy, Reasoning and Thinking, *Kluwer Academic Publishers*.
- Güriş, S. (2019). Econometric Literacy, *Social Sciences Research Journal*, Volume 8, Issue 2, 1-10 (June 2019), ISSN: 2147-5237.
- Güriş, S. (1992). İstatistiksel Tahmin Teorisi ve Örneklem Yöntemleri, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayını*, İstanbul.
- Lusardi, A. (2008). Financial Literacy: An Essential Tool For Informed Consumer Choice?, *National Bureau of Economic Research*, Paper. No. 14084.
- UNESCO. (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) 2006 Education for All Global Monitoring Report.
- Worthington, C. Andrew. (2006). Predicting Financial Literacy in Australia, *Financial Services Review*, 4(1), ss. 59-79.

